

Inbreng

Begrotingsbehandeling LNV

De begrotingsbehandeling vindt plaats in de schaduw van een aanstaand coalitieakkoord. Boeren en tuinders zitten al langere tijd in diepe onzekerheid. De rapportenbrij van adviezen, scenario's, opinies en essays waar we de afgelopen tijd – al dan niet via lekken – mee zijn geconfronteerd heeft die onzekerheid alleen maar vergroot. Er is nu behoefte aan duidelijkheid.

Duidelijkheid wordt niet bereikt door als nieuwe coalitie ambities en bijbehorende miljarden uit te onderhandelen. Dat is uiteraard een cruciale eerste stap, waarvoor LTO samen met partners voorstellen met maatschappelijk draagvlak heeft ingediend. Om tot resultaat, en duidelijkheid voor boeren en tuinders te komen, is echter meer nodig: uitvoeringskracht. De uitvoeringskracht schiet, gezien de ambities voor de nabije toekomst, zeer tekort. Dat is niet alleen de zorg van LTO Nederland. Ook onder meer het Planbureau voor de Leefomgeving, Studiegroep Ruimtelijke inrichting landelijk gebied (onder leiding van Peter Heij), en informateur Herman Tjeenk Willink waarschuwen indringend voor een gebrek aan aandacht of capaciteit voor uitvoering.

U bezit als Kamer geen uitvoerende macht, maar het is wél uw verantwoordelijkheid om de uitvoering van macht te controleren. Wij doen u daarom een dringende oproep deze verantwoordelijkheid serieus te nemen tijdens de transitie waar de land- en tuinbouw voor staat.

Verdienvermogen

De afgelopen jaren zag de Tweede Kamer het verdienvermogen in de agrarische sector als één van de belangrijkste opgaven. Dat is hard nodig, want de nieuwe koers van het NSP gaat flink drukken op het inkomen van tienduizenden boeren, tuinders, kwekers en telers. LTO heeft ook zelf de handschoen opgepakt om het verdienvermogen van onze ondernemers te versterken. Als agrarische sector zijn we afgelopen jaar met verwerkers en supermarkten samen gaan werken aan toekomstgerichte ketens. De ketenpositie van de boer of tuinder is nu nog vaak zwak en onbeschermd, terwijl de internationale concurrentie toeneemt. Het doel is om meer geld op het boerenerf te laten landen en duurzame producten een daadwerkelijk concurrerende positie te geven. [Waardecreatie in ketens](#) noemen we dat.

Daarin zijn boer en tuinder een zakelijke partner met wie voor de lange termijn een onderscheidend product ontwikkeld wordt – waarvoor de consument bereid is een meerprijs te betalen. Waardecreatie in Ketens bevindt zich tot einde van het jaar in een opstartfase, waarin kansen voor succesvolle samenwerking worden verkend. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van het onderlinge vertrouwen én het realiseren van waarde voor alle partijen in de keten. De start is met vertrouwen gezet, maar vraagt ook om betrokkenheid en financiële ondersteuning vanuit de overheid.

- ➔ Investeer **€ 1 miljoen in pilots** voor toekomstgerichte ketens om het verdienvermogen van boeren en tuinders te verbeteren.
- ➔ Het wetsvoorstel **Ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven** ligt al een jaar op de plank: start zo snel mogelijk met de behandeling.

Gewasbescherming

Boeren en tuinders zetten zich dagelijks in om een gezond en rendabel gewas te telen. Dat wordt door een afnemend middelenpakket, strenge EU regelgeving rondom nieuwe veredelingstechnieken en toename van milieu- en markteisen steeds moeilijker, terwijl alternatieven uitblijven en extra kosten niet worden terugverdiend in de markt. Om uit deze spagaat te komen is een transitie nodig. Met het [Uitvoeringsprogramma Gewasbescherming 2030](#) zijn hier goede afspraken voor gemaakt. Het is nu zaak om die tot uitvoering te brengen. LTO staat in de startblokken om samen met boeren en tuinders in alle sectoren en regio's in dertien pilots aan de slag te gaan met kansen voor weerbaar telen. Definitief uitsluitel van LNV over 50% publieke cofinanciering – in lijn met de uitgangspunten van het uitvoeringsprogramma - laat echter al een half jaar op zich wachten. Voor diverse pilots betekent dit dat inmiddels weer een seizoen gemist is. Ook voor de hierna volgende jaren is financiële commitment van de overheid essentieel; toezeggingen hierover reiken nu nog niet verder dan 2022.

- ➔ LTO vraagt dringend uitsluitel over **cofinanciering van de praktijkpilots** en verzoekt LNV om interne procedures in redelijkheid te brengen met de looptijd van het uitvoeringsprogramma.
- ➔ LTO vraagt van LNV de **toezegging** zich ook na 2022 financieel te blijven committeren aan het uitvoeringsprogramma.

Om de afgesproken plannen te laten slagen vraagt LTO daarnaast meer aandacht voor de hierin opgenomen randvoorwaarden; de aanpak van korte-termijn knelpunten en het economisch perspectief voor telers. Zonder het voldoen aan deze randvoorwaarden heeft het stellen van doelen geen zin. De minister heeft bij de aanbieding van het uitvoeringsprogramma aan de Tweede Kamer toegezegd zich hiervoor in te zetten. Beide staan in Nederland ernstig onder druk terwijl andere lidstaten meer ruimte nemen, hetgeen leidt tot een ongelijk speelveld. [Recente conclusies van EFSA](#) stellen dat deze lidstaten in hun recht staan, wat erop wijst dat Nederland hier kansen laat liggen.

- ➔ LTO wil de **garantie** dat realisatie van de doelen in het uitvoeringsprogramma geen negatieve effecten heeft op het **verdienvermogen** van Nederlandse boeren en tuinders.

Fiscale klimaatreserve

Agrarische ondernemers krijgen de eerste en grootste klappen van klimaatverandering. Schade door wateroverlast of extreme droogte zullen vaker zorgen voor grote financiële tegenslagen, waar niet altijd een schadevergoeding tegenover staat of tegen te verzekeren is. Vorig jaar nam uw Kamer [een motie](#) aan om een fiscale klimaatreserve te onderzoeken. Het [rapport](#) naar aanleiding van de motie bevestigt dat dit een waardevol instrument is en de financiële weerbaarheid van agrarische ondernemers kan versterken. Met deze fiscale reserve kunnen agrarische ondernemers noodzakelijke financiële buffers opbouwen in goede jaren om te gebruiken in jaren met slechte resultaten. Onverzekerbare risico's en niet-voorzienbare problemen kan de agrarische ondernemer zo opvangen met de eigen financiële buffers.

- ➔ LTO roept op tot het instellen van deze fiscale klimaat- en calamiteitenreserve.

Arbeidstekort en robotisering

De afhankelijkheid van arbeid is in diverse sectoren binnen de land- en vooral tuinbouw het grootste thema voor de komende jaren. Daarom pleit LTO Nederland ervoor om in te zetten op een tweede mechaniseringsslag en robotisering om de afhankelijkheid van arbeid te verminderen bij de productie voor

voedsel, groen en sierteelt. Voor innovatie en technologische oplossingen die de ondernemer niet kan doorberekenen in de kostprijs is een investeringsimpuls nodig.

- Investeer in innovatieve en technologische oplossingen en R&D voor een nieuwe **mechaniserings**slag en **robotisering** in de land- en tuinbouw.
- Zet een **taskforce** op die in kaart brengt hoe verdergaande (robot)technologie de knelpunten in het arbeidstekort kan oplossen.

NVWA

De land- en tuinbouw heeft groot belang bij een goed functionerende NVWA, maar loopt regelmatig aan tegen capaciteitsproblemen bij deze autoriteit. Al vele jaren wordt erover gesproken dat het budget van de NVWA niet toereikend is voor het grote takenpakket. Tijdens deze gehele kabinetsperiode is er niet tot een oplossing gekomen.

- Het is nu aan het nieuw kabinet om knopen door te hakken: welke taken moet de NVWA wel en niet meer moet doen en welk budget hoort daarbij.

Multifunctionele landbouw

Steeds meer agrarische bedrijven combineren de productie van voedsel en groen met het leveren van maatschappelijke diensten. De multifunctionele landbouw komt naar voren als een heel kansrijk perspectief voor boeren die vastlopen met een bedrijfsmodel dat vooral leunt op maximale productie met hoge technologische investeringen. Inmiddels heeft (afhankelijk van de definitie) 25 tot 40% van de boeren al stappen gezet op dit terrein en het ziet er naar uit dat hier nog veel marktkansen liggen. Daarom was het teleurstellend te constateren dat de multifunctionele landbouw volledig ontbrak in de LNV begroting.

- Naar aanleiding van een [motie](#) uit 2018 is het **Platform Multifunctionele Landbouw** opgericht. Echter heeft het platform nog altijd geen eigenstandig budget. Al met een investering van € 0,5 tot 1 miljoen kunnen vele nu onbenutte kansen verzilverd worden.
- MFL raakt diverse ministeries en bestuurslagen, maar valt daarmee vaak tussen wal en schip. We roepen op tot een stevige coördinerende rol door het ministerie van LNV.

Stikstof

Verdere vertraging in het stikstofdossier is onacceptabel. Er liggen al geruime tijd verschillende plannen met draagvlak en concrete acties: **Duurzaam Evenwicht** (samen met de bouw, bedrijfsleven en natuurorganisaties) en de **Coalitie Toekomstgerichte Melkveehouderij** (samen met Rabobank, NZO en NAJK). 2022 mag daarvoor geen verloren jaar zijn, zoals wij in parallel schrijven toelichten.

Formatie

Als Kamer steunt u straks het coalitieakkoord. Dat akkoord zal ook gevolgen hebben voor de huidige begroting. Bovenstaande voorstellen zijn een verbetering van de begroting zoals hij op dit moment voorligt. Als de begroting straks door een coalitieakkoord wordt aangepast doet dat niets af aan het belang van deze inbreng. Mocht er op korte termijn géén coalitieakkoord worden bereikt dan is het des te belangrijker dat 2022 geen verloren jaar is, en u de begroting dus verbetert in lijn met onze voorstellen.